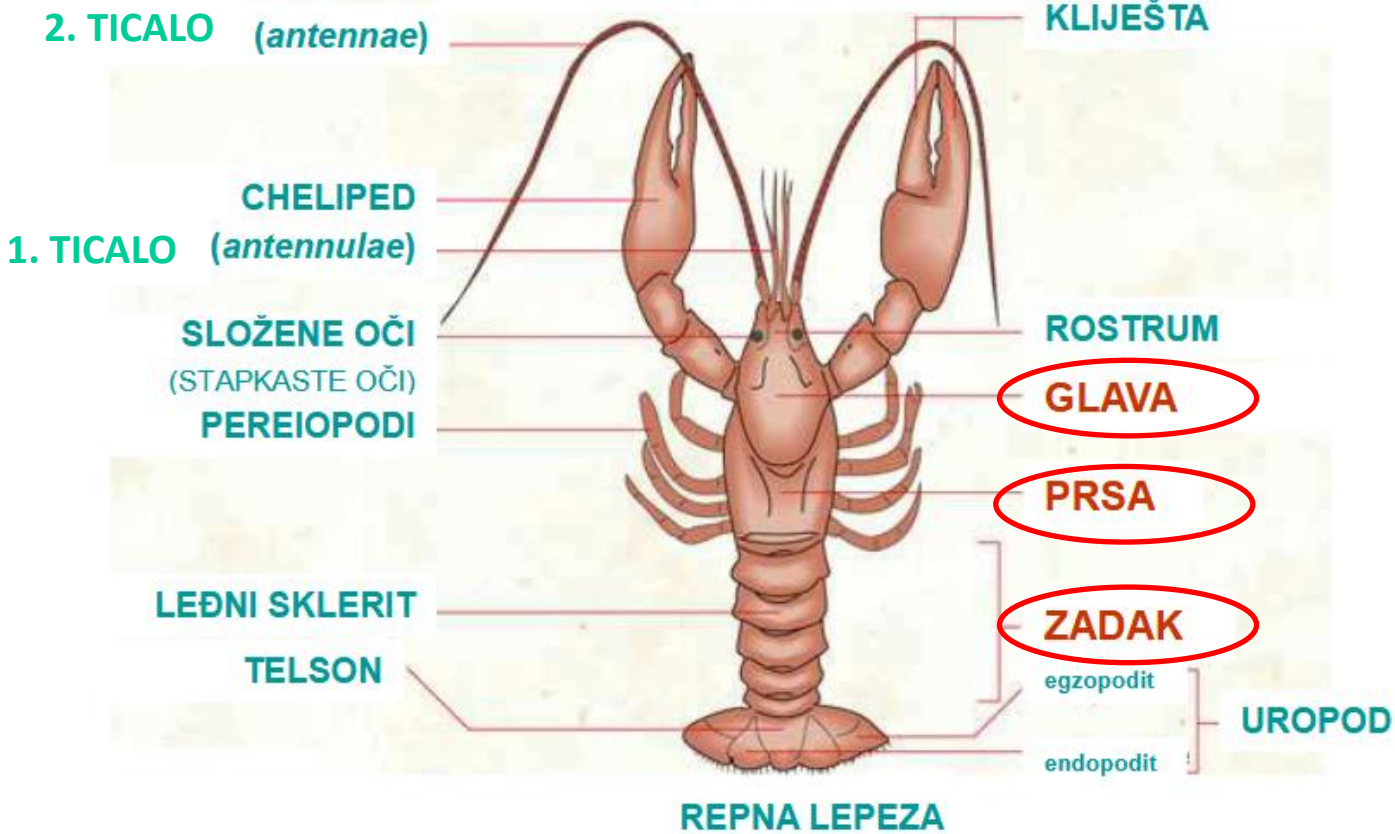

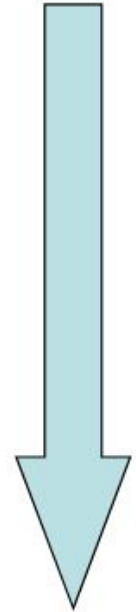
**MALAKOLOGIJA I
ASTAKOLOGIJA U NASTAVI
BIOLOGIJE (208676)
2P+1V+0S 4 ECTS**

Astacidae

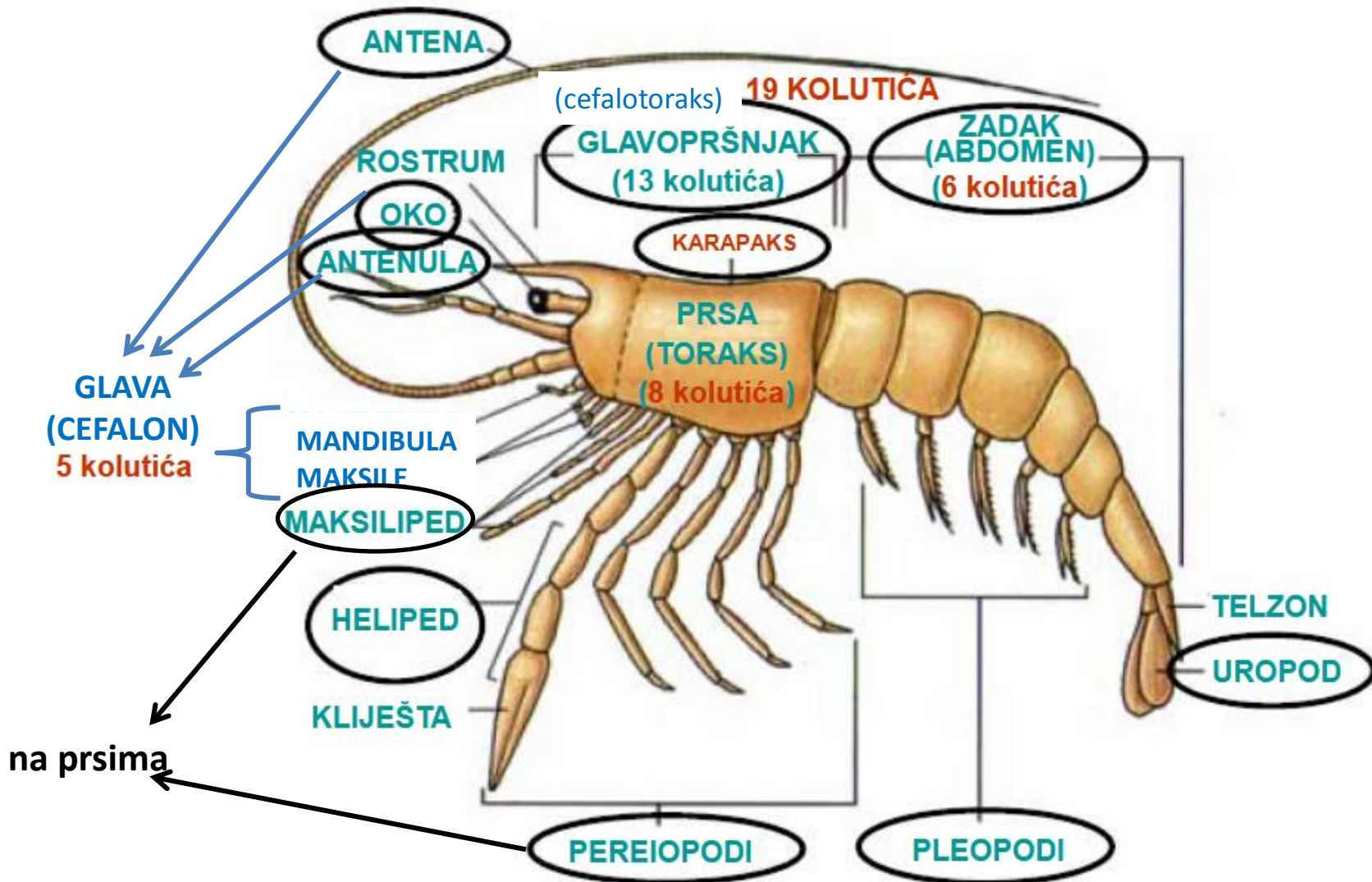
AKRON

TELSON

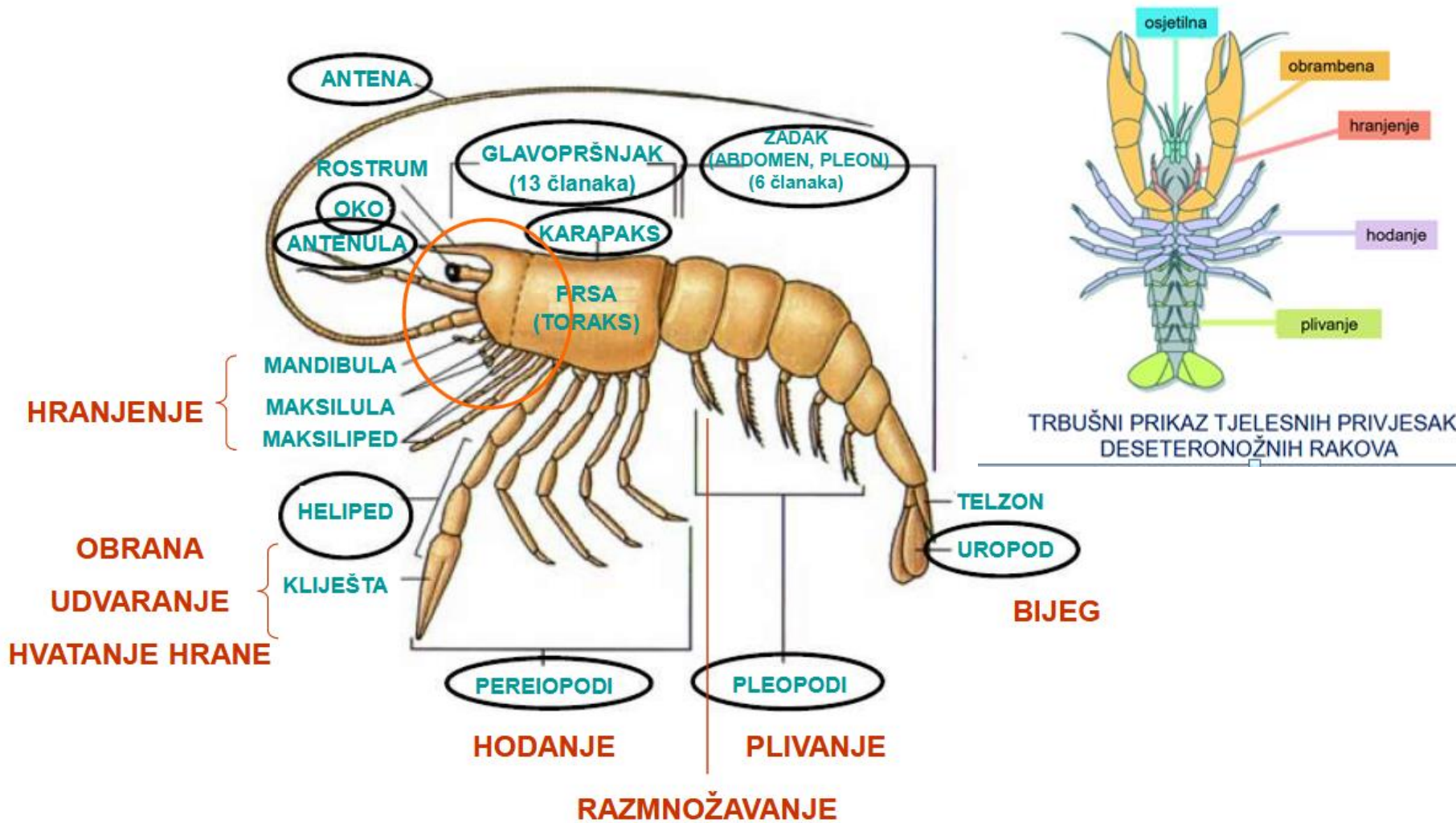
CRUSTACEA – MALACOSTRACA - DECAPODA

OSNOVNA MORFOLOGIJA

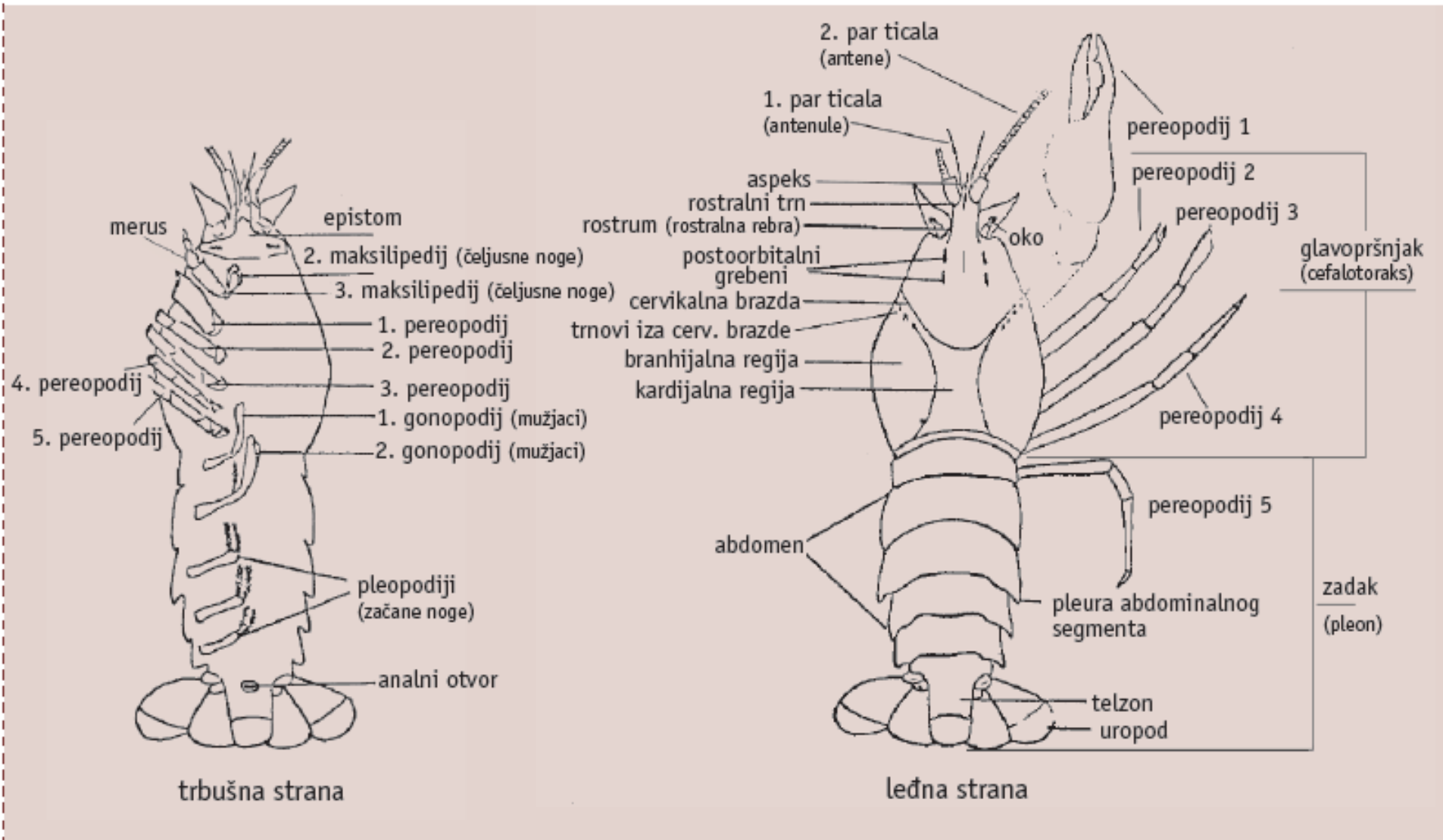

4. CRUSTACEA – DECAPODA – prilagodbe tjelesnih privjesaka

Dijelovi raka

Pokrovni sustav i Potporni sustav

▪ Jednoslojna epiderma (hipoderma)

- na površinu izlučuje čvrstu hitinsku kutikulu koja je u rakova impregnirana s CaCO_3

- kutikula od 2 sloja:

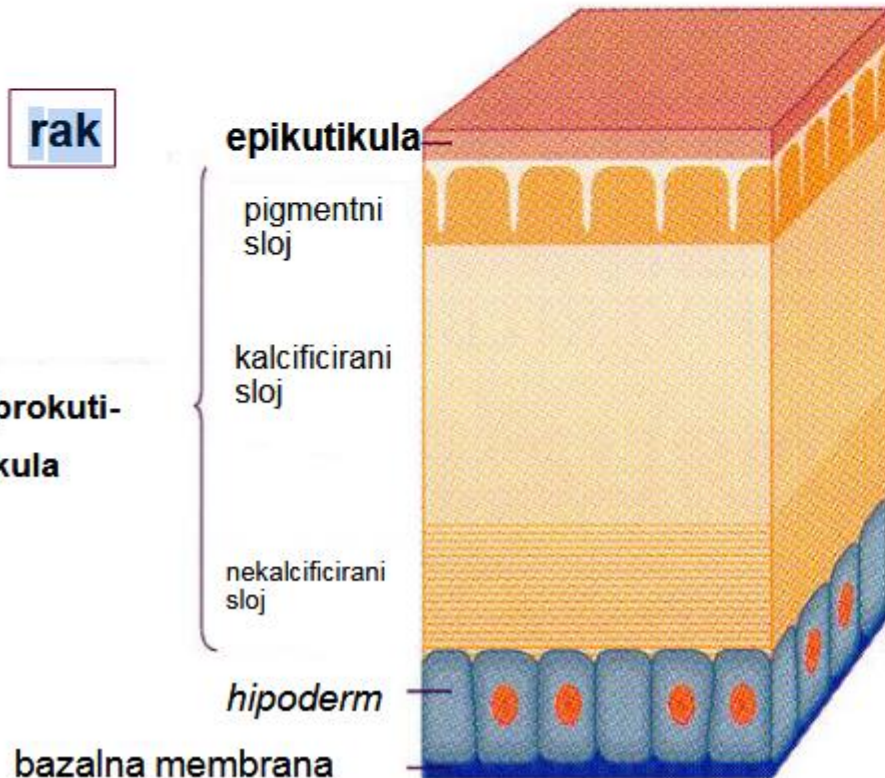
EGZOSKELET

(vanjski skelet)

- **epikutikula** - vanjski bezhitinski (proteini, lipidi i vosak)

- **prokutikula** - unutarnji (deblji), od više slojeva, uglavnom građena od hitina

- od epiderma do površine kutikule prolaze brojne cjevčice

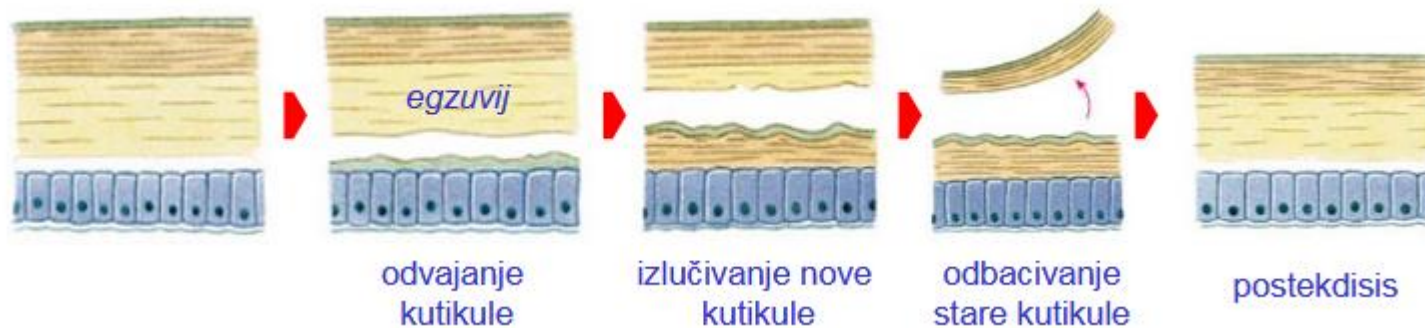
nedostaci: ograničava rast !!

Presvlačenje kod rakova

- učestale mitotičke diobe epiderma (hipoderma)
- nabiranje epiderma (hipoderma) odvajanje kutikule (**apoliza**)
  - u šuplji prostor između nove i stare kutikule (**egzuvij**) epidermalne stanice izlučuju egzuvijalnu tekućinu
  - stari egzoskelet puca i životinja s tankom i mekanom kutikulom izlazi iz egzuvija
  - cijeli proces se zove **ekdisis** i reguliran je hormonima

• presvlačenjem upravljaju hormoni (ekdison)

- hormoni izazivaju mitotičku diobu epidermalnih stanica što izaziva nabiranje epiderma i odvajanje kutikule (**apoliza**),
- u nastale šuplje prostore (između tijela i stare kutikule - **egzuvij**) epidermalne stanice luče egzuvijalnu tekućinu

- presvlačenje i izlaženje iz *egzuvija* nazive se **ekdisis** (mladi stadiji imaju tzv. presvlačni šav na leđnoj strani po kojem egzoskelet pukne i iz njega životinja izlazi iz *egzuvija*)

izlučuje se nova kutikula

<https://www.youtube.com/watch?v=WZP1fFKZ2Fs>

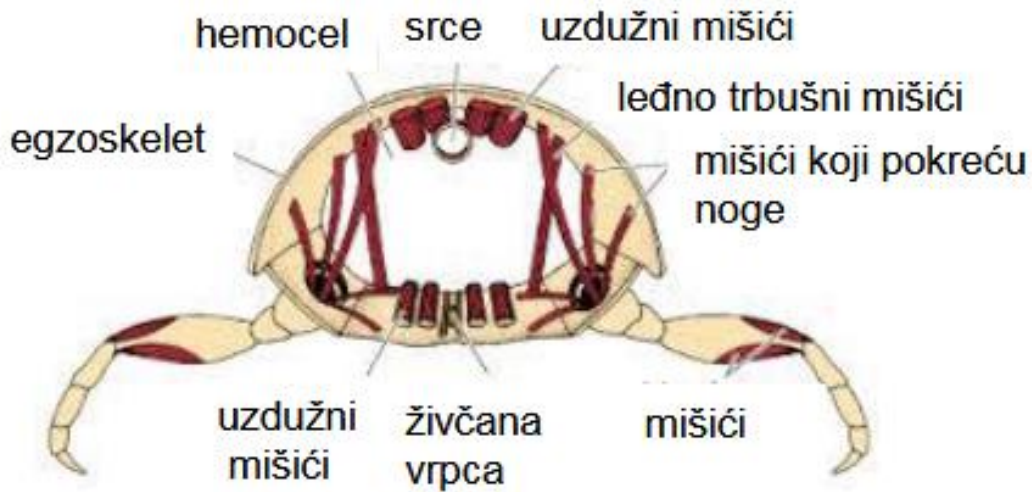
Mišićni sustav

GLATKO MIŠIĆNO TKIVO

- gradi stijenke unutrašnjih organa (dišnih, probavnih, krvnih žila, izvodnih cijevi žlijezda, mokraćovoda, spolnih organa i dr.)

POPREČNO PRUGASTO MIŠIĆNO TKIVO

- skeletni i utrobni mišići

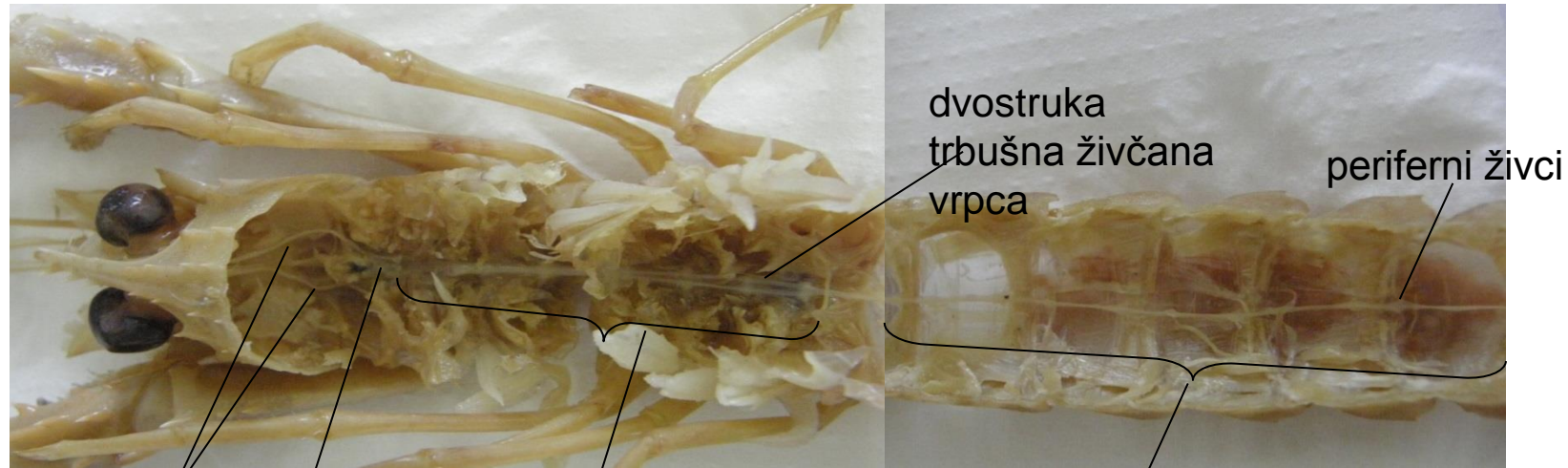

Živčani sustav

- postupno sjedinjavanje živčanog sustava u uzdužnom i poprečnom pravcu
- Gangliji u parovima (poprečno povezani komisurama, uzdužno konektivama)

Živčani sustav - položen trbušno/ventralno

- postupno sjedinjavanje živčanog sustava u uzdužnom i poprečnom pravcu
- Gangliji u parovima (poprečno povezani komisurama, uzdužno konektivama)

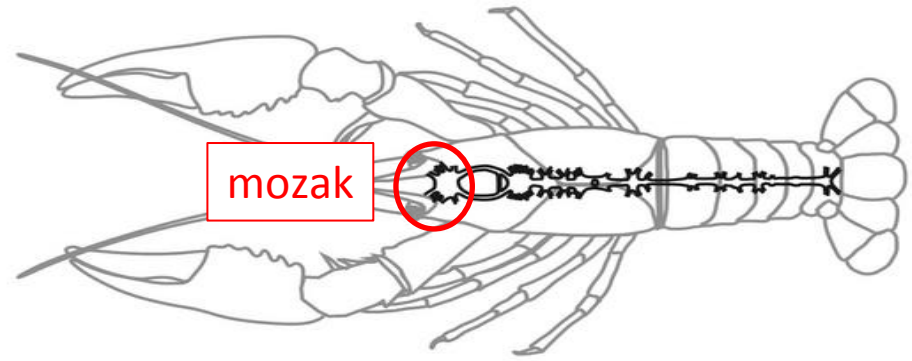

okoždrijeln
i prsten
podždrijelni
ganglij

6 pari prsnih
ganglija

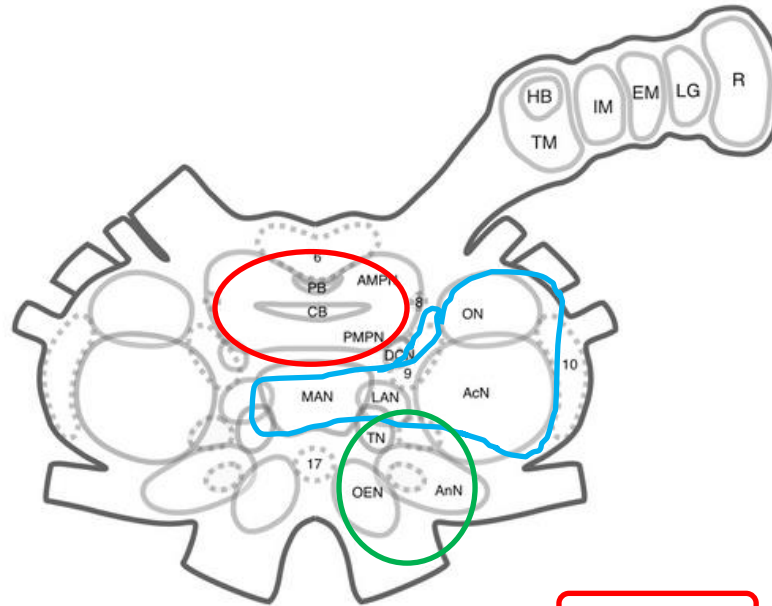
dvostruka
trbušna živčana
vrpca
periferni živci

6 pari začanih ganglija

mozak

- Mozak (nakupine ganglija): protocerebrum, deutocerebrum, tritocerebrum

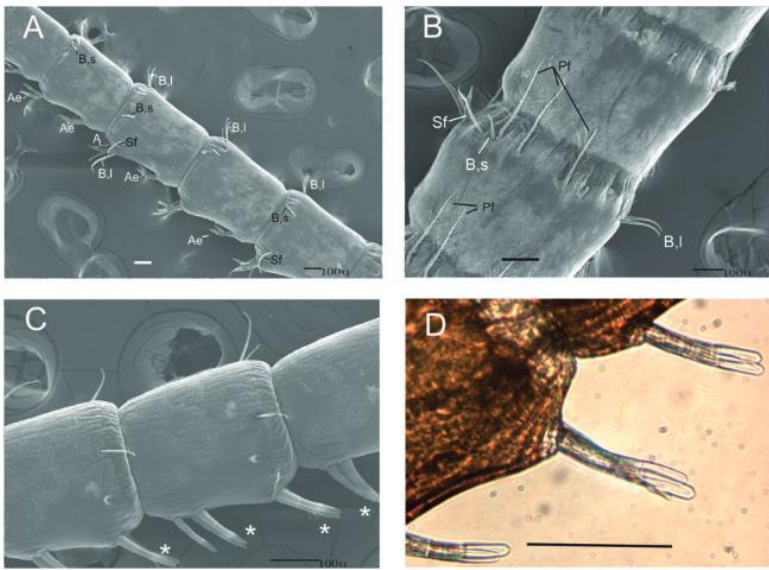

medial protocerebrum		lateral protocerebrum		
protocerebrum	PB	protocerebral bridge	R	retina
	AMPN	anterior medial protocerebral neuropil	LG	lamina ganglionaris
	CB	central body	EM	external medulla
	PMPN	posterior medial protocerebral neuropil	IM	internal medulla
deutocerebrum	ON	olfactory lobe	HB	hemiellipsoid body
	DCN	deutocerebral commissure neuropil	TM	terminal medulla
	MAN	median antenna I neuropil		
	LAN	lateral antenna I neuropil		
tritocerebrum	AcN	accessory lobe		
	TN	tegumentary neuropil		
	AnN	antenna II neuropil		
	OEN	oesophageal neuropil		

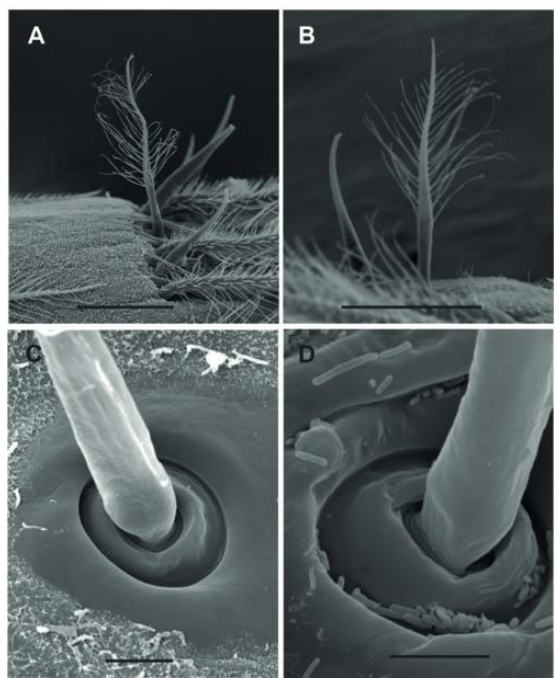

Osjetni sustav

- Mnoštvo osjetni dlaka/setea po tijelu (antene, antenule) za kemijske i mehaničke podražaje

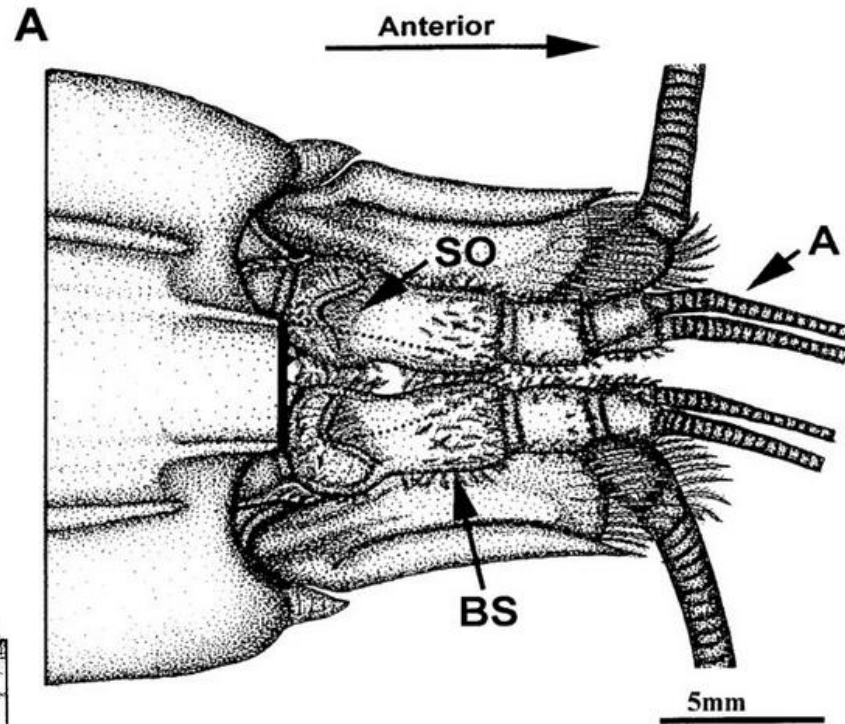
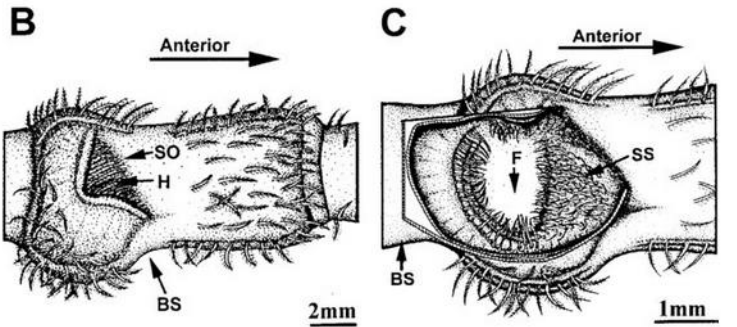
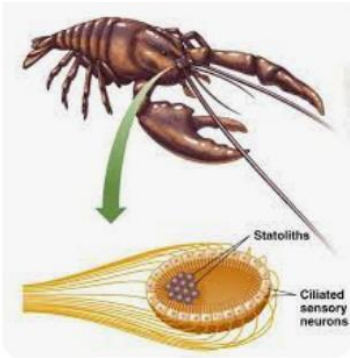

Osjetne dlake na antenama

Smelling, feeling, tasting and touching: behavioral and neural integration of antennular chemosensory and mechanosensory inputs in the crayfish
J Exp Biol. 2012 ;215(Pt 13):2163-72
[DeForest](#)

- Statociste za ravnotežu (u bazi antenula)

Morphology of antennular region and statocyst of the crayfish *Cherax destructor*. (A) Dorsal view of the **basal segment (BS) of the antennule**, and the location of the **statocyst opening (SO)**. The rostrum and eyes have been removed. The position occupied by the rostrum is indicated by dotted lines. (B) Higher magnification of the basal segment (BS) of the antennule showing the dense screen of setae (H) that covers the statocyst opening (SO). (C) The **statocyst capsule viewed through a window cut in the dorsal cuticle of the basal segment (BS) of the antennule to reveal the setae (SS)** projecting upwards from the ventral floor (F) of the capsule. The statolith, with which all but the anterior setae make contact, has been removed.

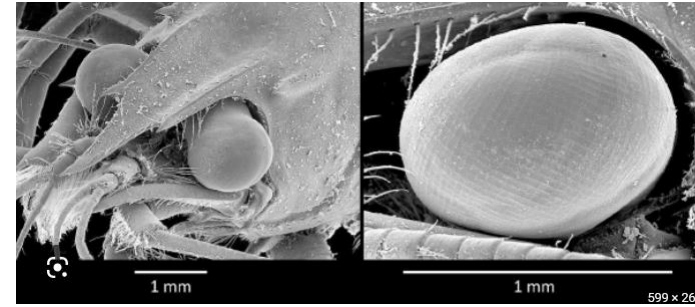
The Structure and Growth of the Statocyst in the Australian Crayfish *Cherax destructor*
2001 [Biological Bulletin](#) 199(3):251-6
Finley & MacMillan

OČI (fotoreceptori)

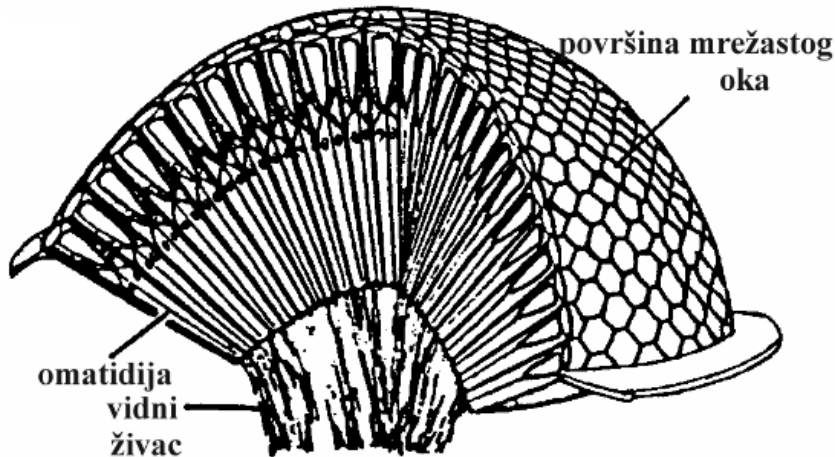
složene oči na stapkama (od mnoštva omatidija)

A) apozicijske oči - raci koji su aktivni danju

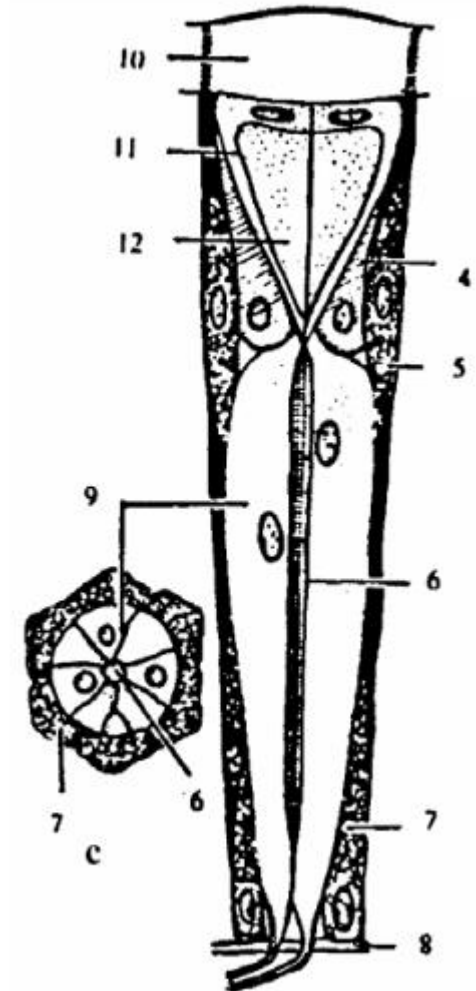
B) superpozicijske oči - raci aktivni noću

sastavljeno od velikog broja (do 30 000)
pojedinačnih očiju (omatidija) –
mozaičko gledanje (vide crvenu i plavu boju)

4 - matriksna stanica, 5 - pigmentna stanica, 6 - rabdom, 7 - pigmentna stanica, 8 - bazalna membrana, 9 – retinularna stanica, 10 - rožnica, 11 – kristalna stanica, 12 - kristalni čunj

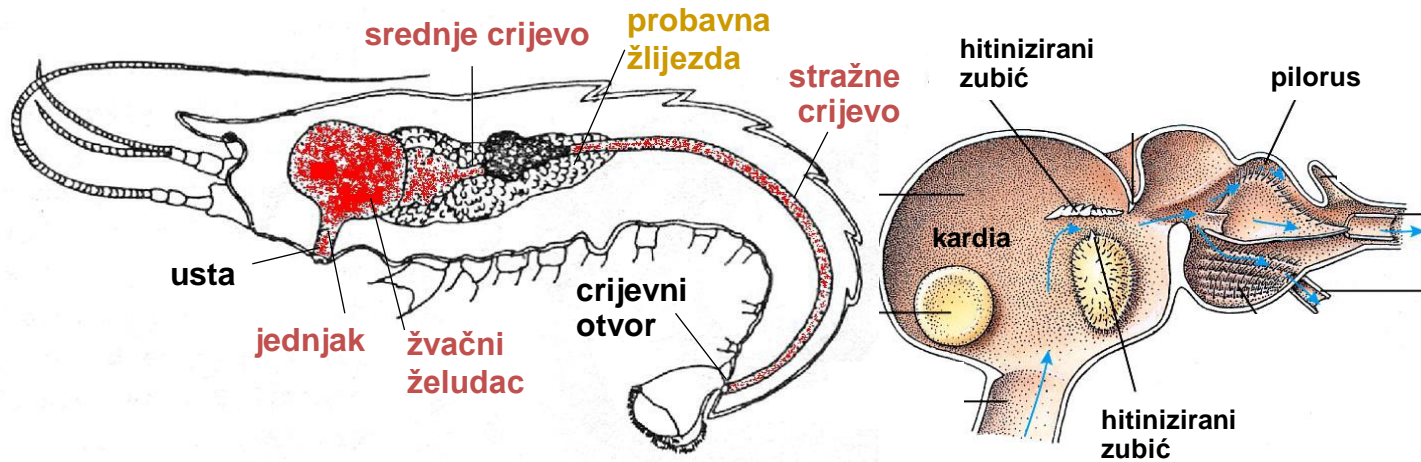

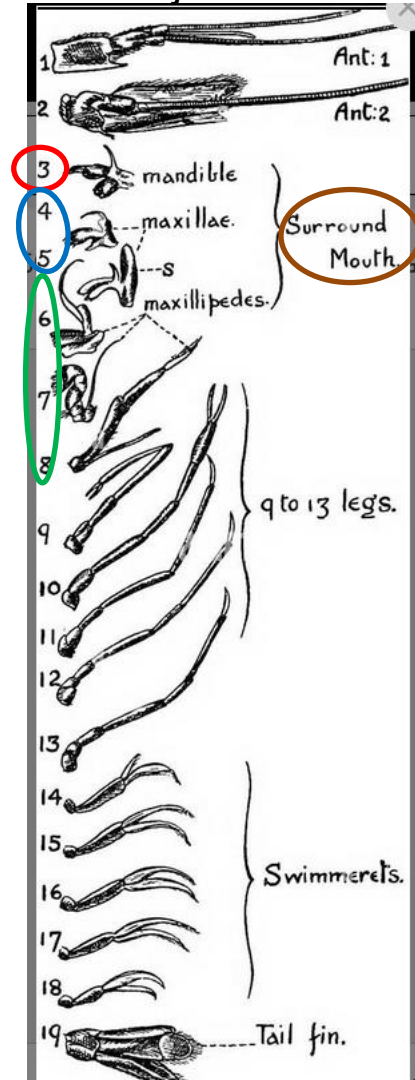
Probavni sustav

- Prohodno probavilo (prednje crijevo - stomodeum (sadrži: usta, jednjak i želudac), srednje crijevo – mezenteron, stražnje crijevo – proktodeum)

- uz usta imaju više pari usnih organa za primanje hrane: mandibula (gornja čeljust)(drobljenje hrane), maxille (donja čeljust) (2 para) i maxillipedi (čeljusne noge)(3 para) za unošenje hrane u usta

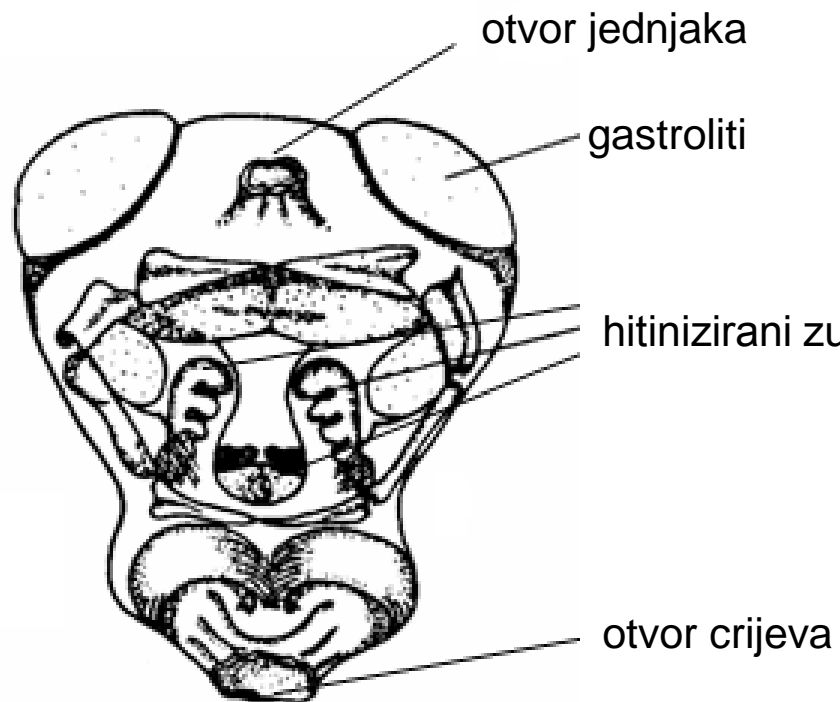

- u žvačnom želucu razlikujemo kardijačni dio (usitnjavanje hrane) i pilorički dio (sortiranje hrane) – u njega se ulijevaju probavni sokovi iz probavne žlijezde (hepatopankreas)

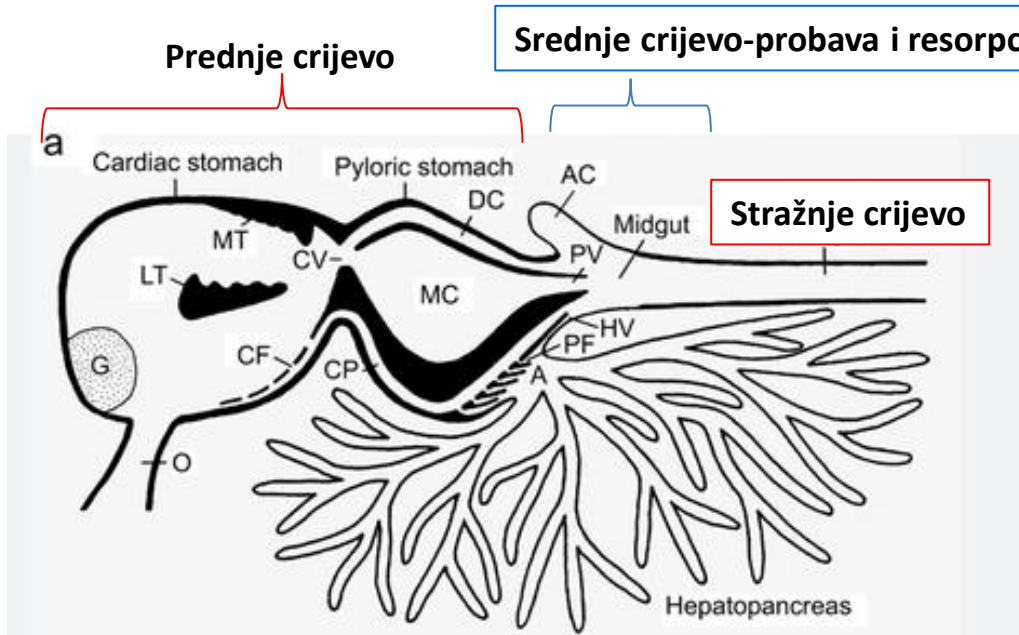
Žvačni želudac

- u **kardiačnom dijelu želuca** se nalaze tri hitinizirana zubića za drobljenje i usitnjavanje hrane, te gastroliti ("račje oči") koji predstavljaju zalihu CaCO_3 u organizmu (važno za presvlačenje rakova)

Žvačni želudac

- u piloričkom dijelu želuca se hrana sortira i u njega ulaze i probavni sokovi probavne žlijezde (hepatopankreasa)

- a) Prednje (jednjak, kardiačni i pilorički želudac) i stražnje crijevo) su presvučeni kutikulom.

A atrij hepatopankreasa

AC anterior dorsal caecum,

CF cardiac filter,

CP cardiopyloric filter channel,

CV cardiopyloric valve,

DC dorsal pyloric chamber,

G gastrolit,

HV hepatopancreatic-intestinal valve,

LT lateralni zubić,

MC pilorički dio,

MT središnji zubić,

O jednjak (oesophagus),

PF pilorički filter (sortiranje hrane),

PV pyloro-intestinal valve (modified after Vogt 2002).

Structure, function and development of the digestive system in malacostracan crustaceans and adaptation to different lifestyles

Springer

September 2019 · Cell and Tissue Research 377(3)

DOI: 10.1007/s00441-019-03056-0

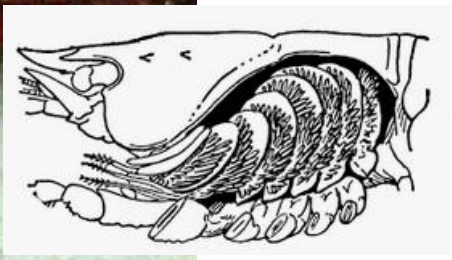
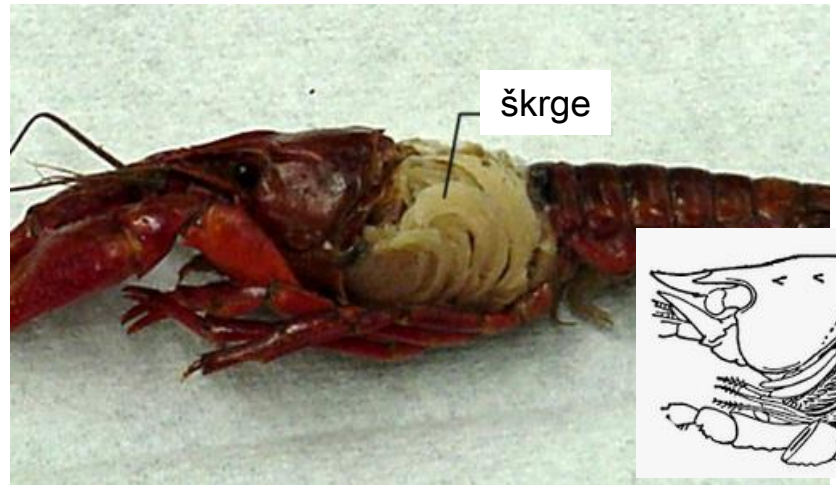
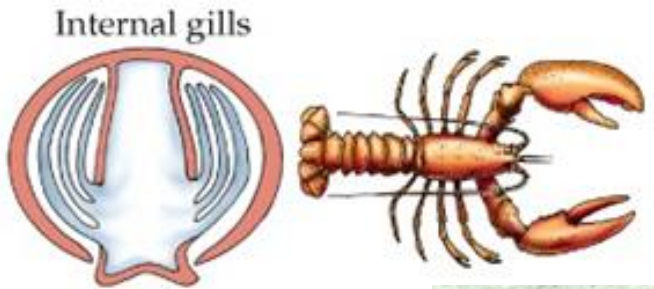
Lab: Jasna Strus's Lab

Jasna Strus · Nada Znidaršič · Polona Mrak · Show all 5 authors · Günter Vogt

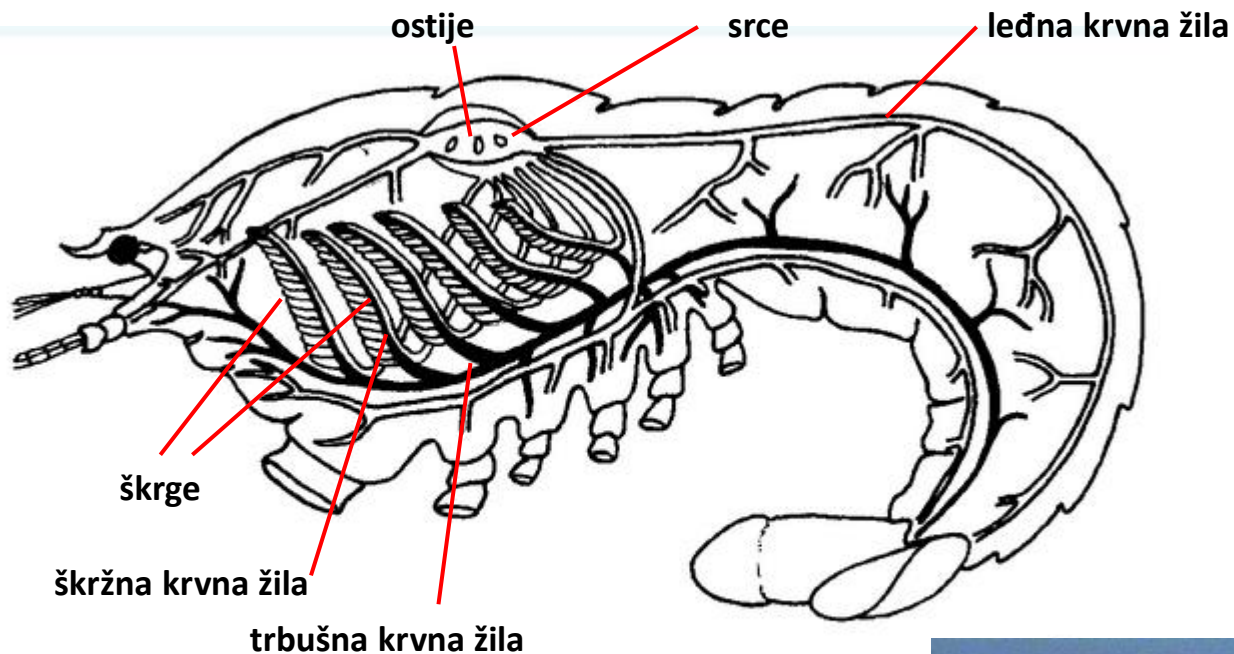
Dišni sustav

- unutrašnje škrge
- Škrge trihobranhijatne -mnoštvo radijalnih nerazgranatih tubularnih filamenata

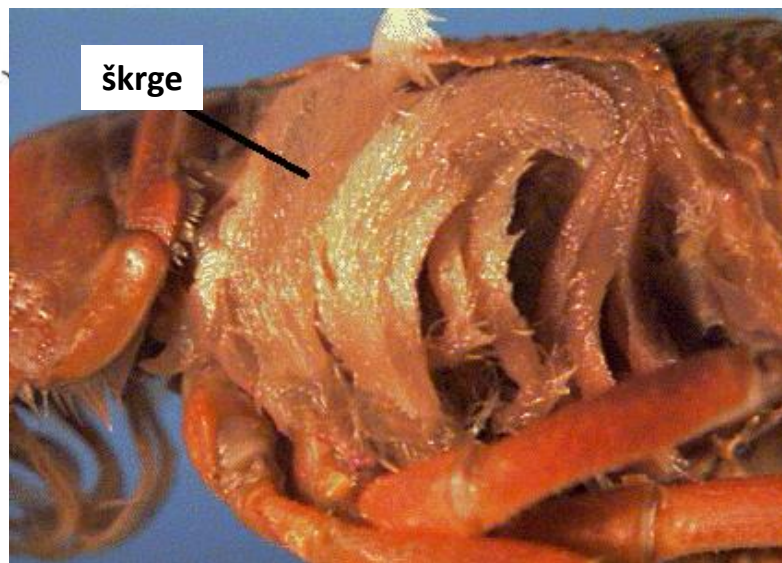
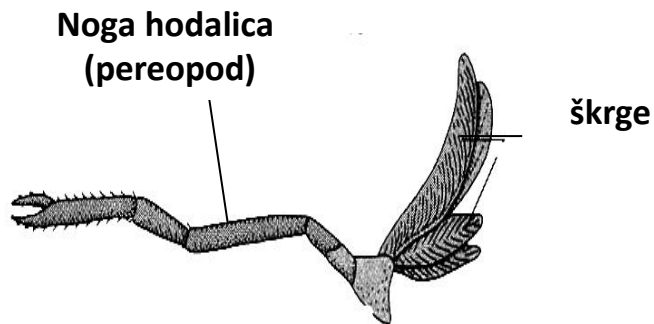

Rasperjane (resaste) škrge

- ispod karapaksa, na osnovici svih nogu hodalica

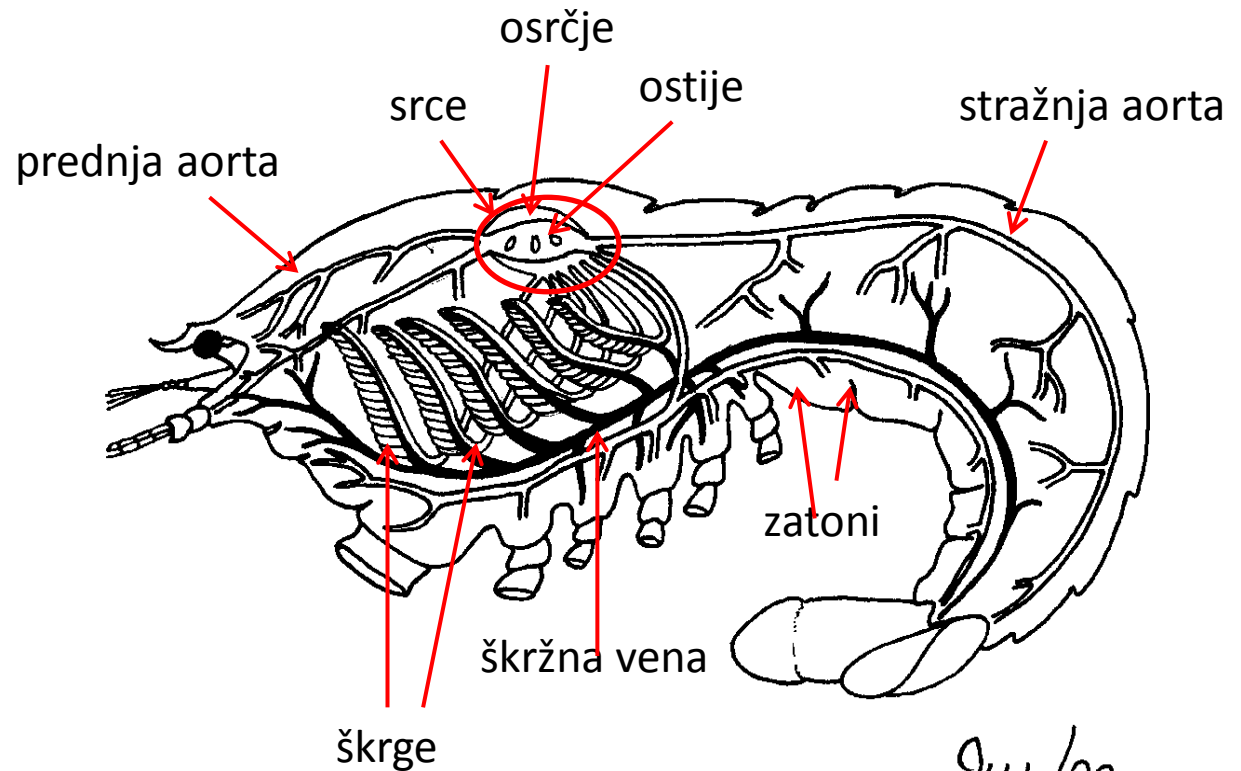
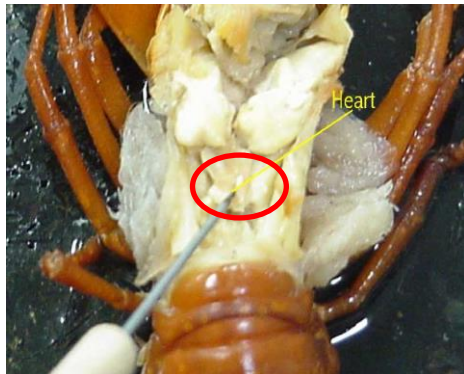
I.Livingstone © BIODIDAC

Optjecajni sustav

- OTVOREN OPTJECAJNI SUSTAV – nema kontinuiteta žila
- Hemolimfa
- Hemocel (sinusi ili zatoni (veći) i lakune (manje))

Oksigenirana hemolimfa u srce (arterijsko) kroz ostije (položeno dorzalno)

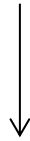
9uy/99

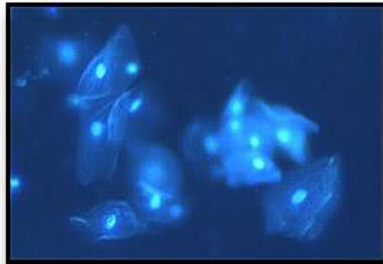
RESPIRATORNI PIGMENTI (KROMOPROTEIDI)

- složene (konjugirane) **bjelančevinaste tvorbe** koje sadrže jednu ili više **prostetičkih skupina** s metalnim ionom koji veže **plinove**

- vezani za posebne stanice

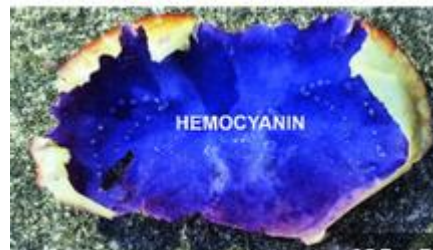

hemociti - beskralježnjaci

rakovi

▸ **hemocijanin (bakreni ion)**- pri zasićenju s kisikom - plave boje

Ekskrecijski sustav

amonijak

NH_3

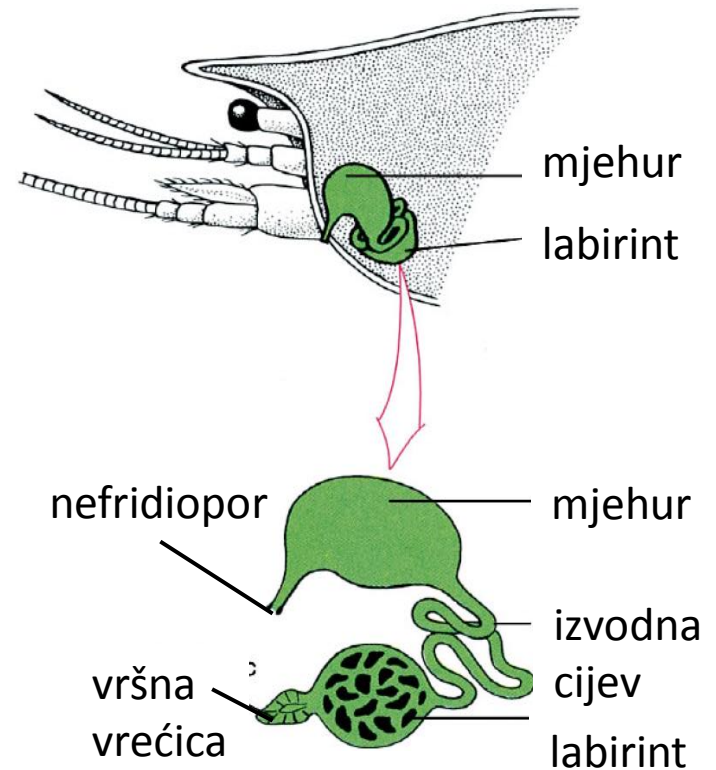
AMONIOTELIČNE životinje

- amonijak je vrlo toksičan (smrtonosan 1:20 000), mora se brzo razrijediti na neotrovnu konc.
- životinje koje žive u vodi

otvoreni nefridiji - metanefridiji

(Izvrat mezodermalne stjenke prema van)

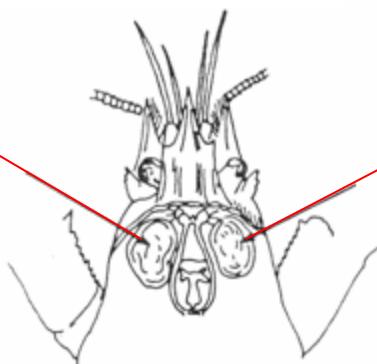
- ticalne (antenalne ili zelene) žlijezde - otvaraju se pri dnu stražnjeg dijela drugog para ticala (antena)

Ticalne (antenalne) žlijezde

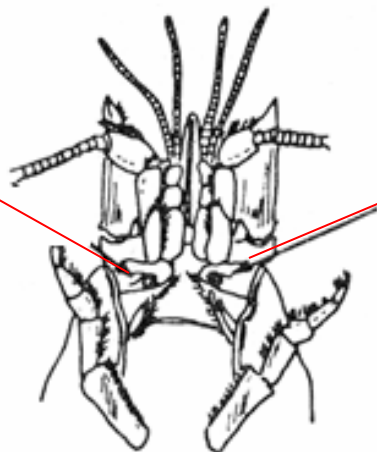
- u glavi životinje nalazi se jedan par ticalnih žlijezda
- izmetni otvori smješteni su ventralno na bazi drugog para ticala (antena)

ticalna žlijezda

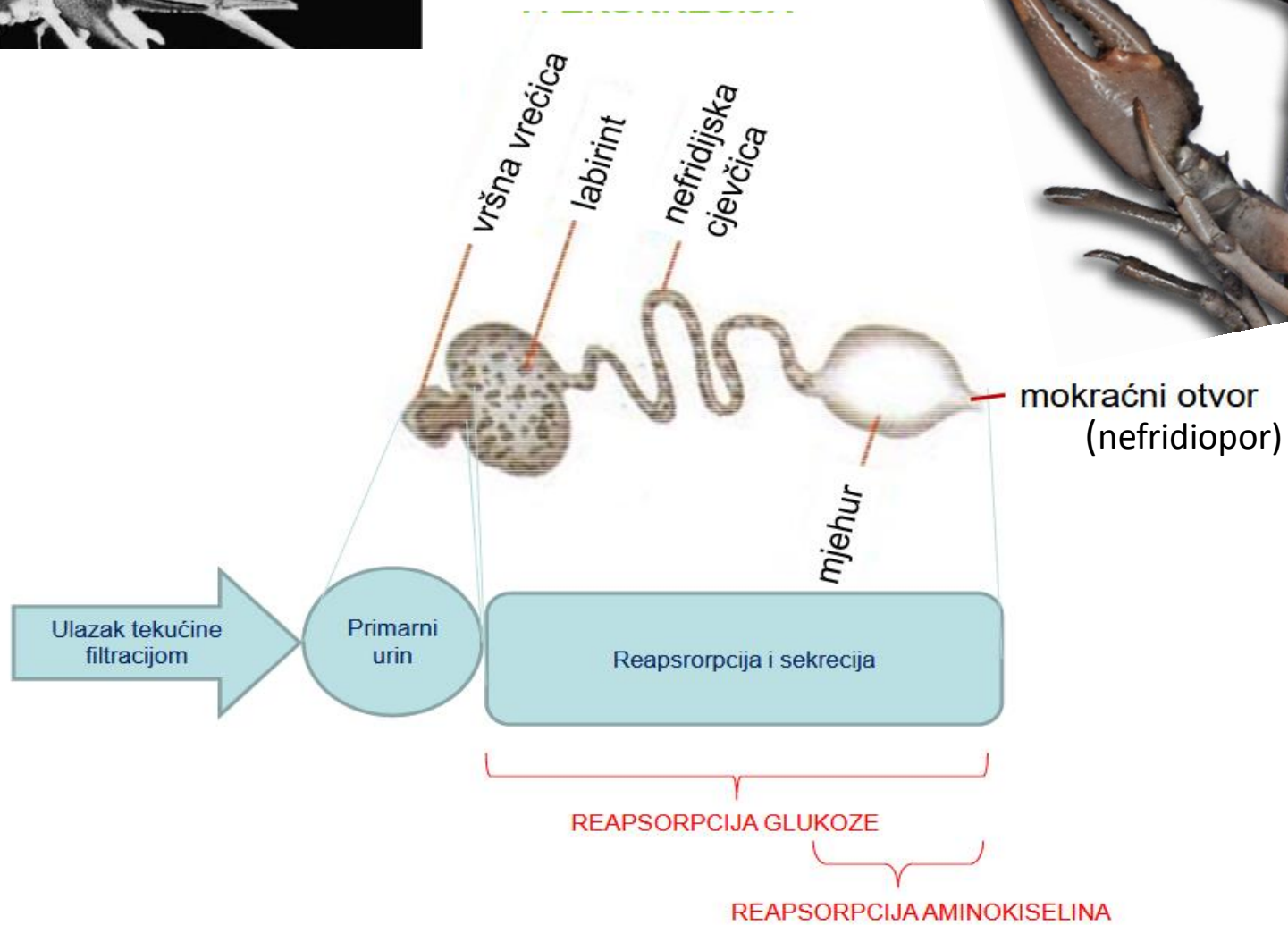
ticalna žlijezda

otvor ticalne žlijezde

otvor ticalne žlijezde

Ekskrecijski sustav

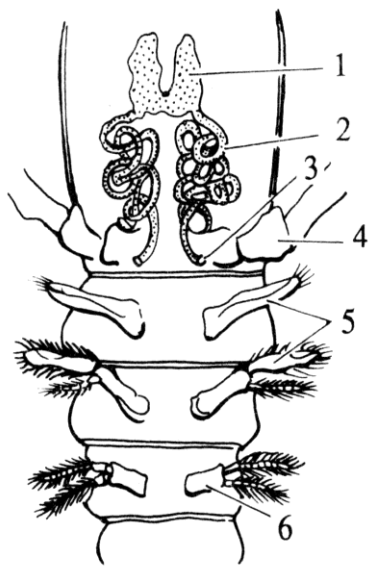

Rasplodni sustav

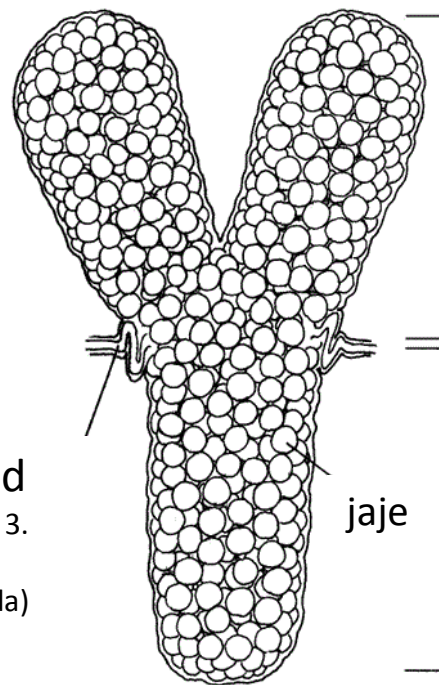
razdvojena spola

gonade su položene dorzalno s parnim izvodnim cjevčicama

Slika 10.300. Rasplodni sustav mužjaka riječnog raka (*Astacus astacus*): 1 — sjemenik, 2 — sjemenovod, 3 — spolni otvor, 4 — peti par prsnih nogu, 5 — organ za parenje od prvog para začanih nožica, 6 — začane nožice

(Otvor sjemenovoda na 5. paru pereopoda)

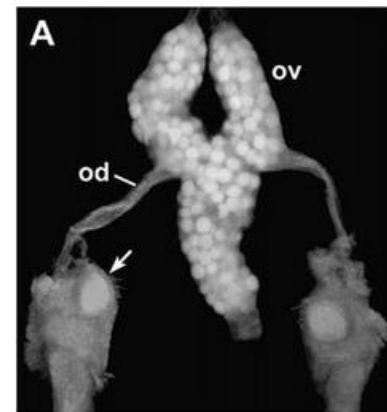
Jajovod
(otvor na 3. paru pereopoda)

jaje

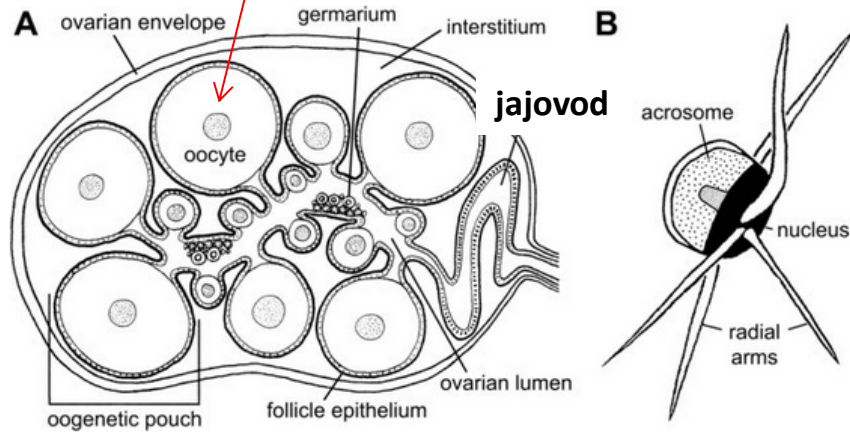
Prednji dio jajnika

Stražnji dio jajnika

ženka

Zrelo jaje

jajnik

spermij

Figure

Caption

Fig. 67.14. Schematic illustration of reproductive system of crayfish. A, architecture of ovary; B, spermatozoon with extended radial arms. [A, after Ando & Makioka, 1998; B, after Vogt, 2002.]

This figure was uploaded by [Javier Diéguez-Urbeondo](#)
Content may be subject to copyright.

- mužjak proizvodi **spermatofore**

spermatofori na ventralnoj str. ženke riječnog raka

- mužjaci - 1. dva para začanih nogu (pleopoda) preobražen u **kopulatorne organe (gonopodi)**

Mušjak polaže spermatofore na ventralni dio toraksa

Ženka – cementne žlijezde – sluz – otapa spermatofore, lijepi jaja za pleopode

Spolni dimorfizam

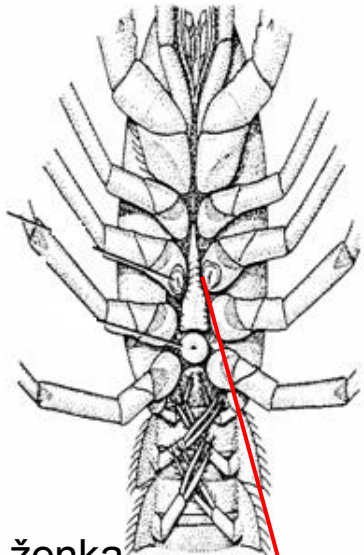
- primarne spolne oznake

mužjak - 1. dva par začanih nogu preobražen u organe za kopulaciju (gonopodi)

- spolni otvori u kukovima petog para nogu hodalica

ženka - 1. par začanih nogu je reduciriran - kvržice

- spolni otvori u kukovima trećeg para nogu hodalica

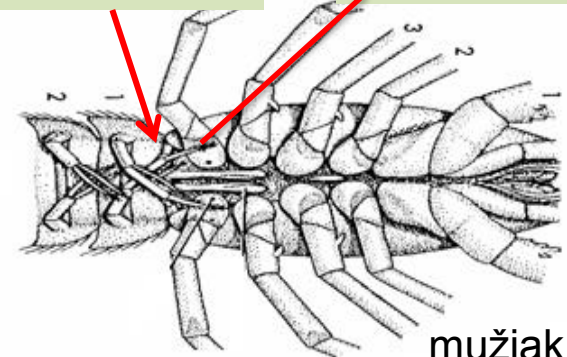
ženka

spolni otvori

organi za kopulaciju

spolni otvori

mužjak

Spolni dimorfizam

- sekundarne spolne oznake

Veličina kliješta

Širina abdomena

+ ponašanje

EMBRIONALNI RAZVOJ (razvoj organizma od oplodnje do napuštanja jajne ovojnice) i **POSTEMBRIONALNI RAZVOJ** (od napuštanja jajne ovojnice do spolne zrelosti)

s obzirom na mjesto gdje se odvija embrionalni razvoj

oviparne

- ženke legu jaja

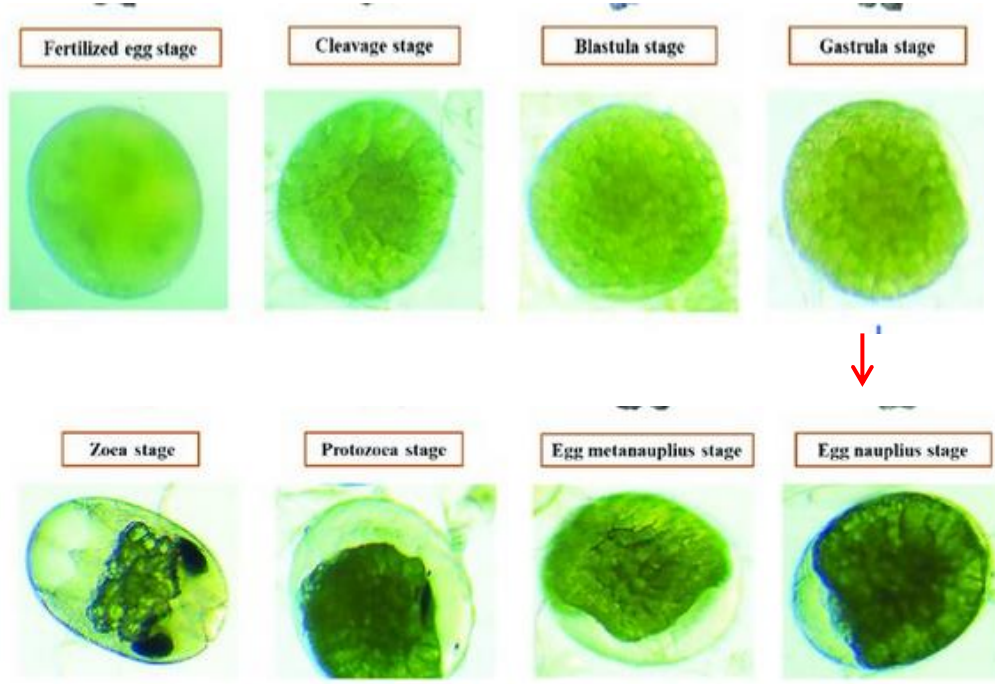
s obzirom na tip jaja

CENTROLECITALNA JAJA - citoplazma na površini i obavija čitav žumanjak, jezgra obavijena tankim slojem citoplazme smještena u sredini ili pomaknuta prema jednom polu

MEROBLASTIČKO (parcijalno) - ne brazda se čitavo jaje

superficialno - brazdaju se samo stanice na površini

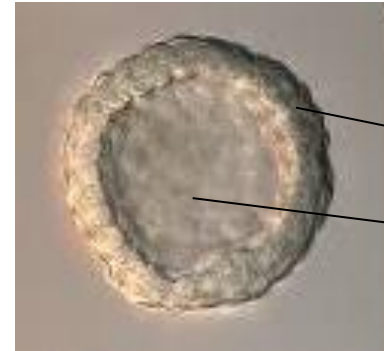
EMBRIONALNI RAZVOJ

Juvenilni rakovi

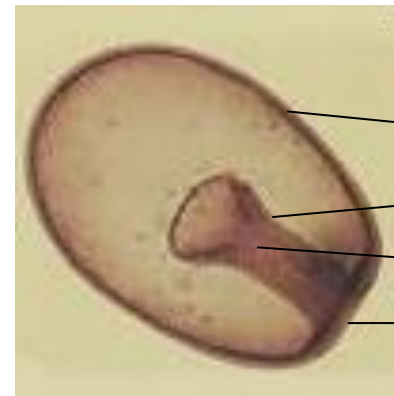
MORULA

BLASTULA

blastoderm

blastocel

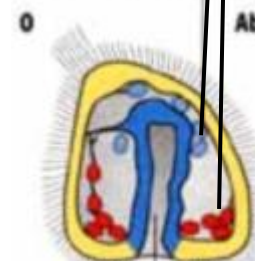
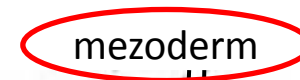
GASTRULA

ektoderm

endoderm

pracrijevo

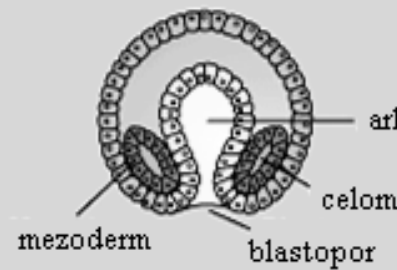
blastopor

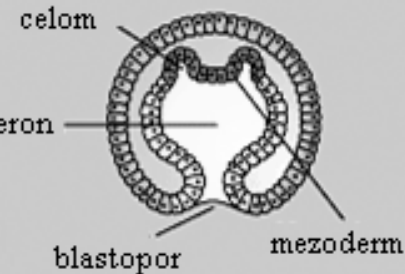
pracrijevo

Razvoj mezoderma i celoma

**stvaranje mezoderma
i celoma**

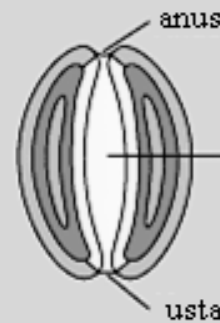

schizocelan postanak celoma

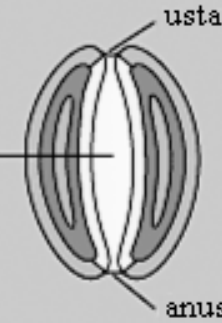

enterocelan postanak celoma

**način zatvaranja
blastopora**

usta se razvijaju iz blastopora

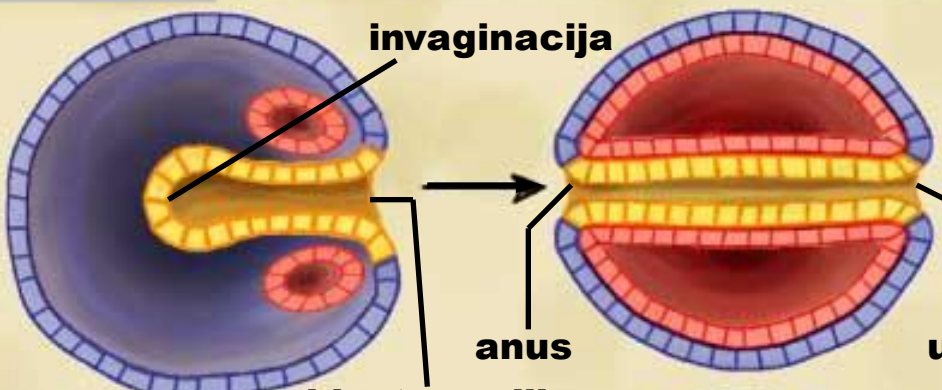

anus se razvija iz blastopora

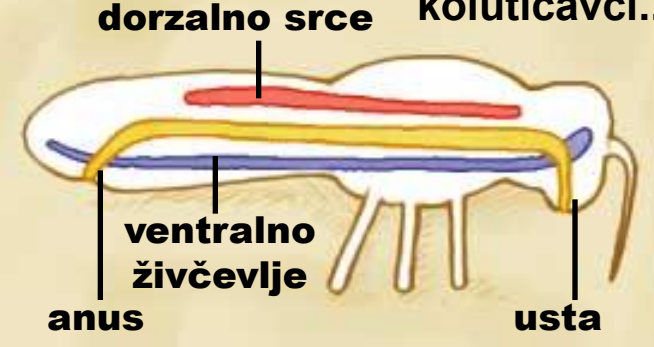

PROTOSTOMI

razvitak embrija

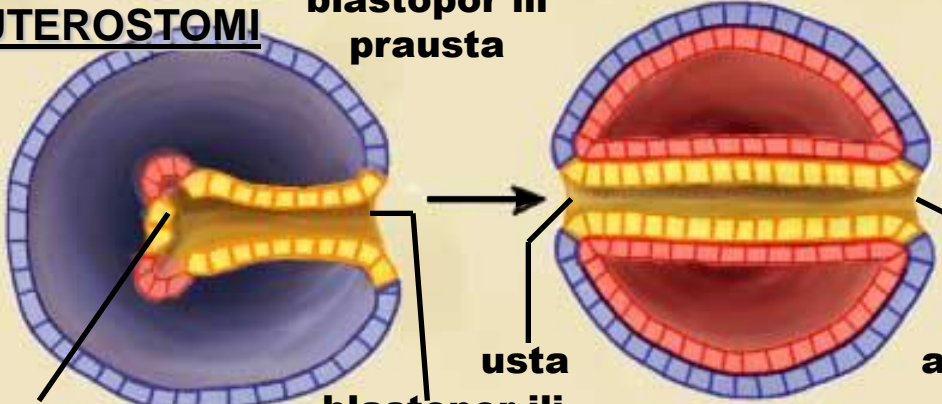

odrasli člankonošci, mekušci, kolutičavci...

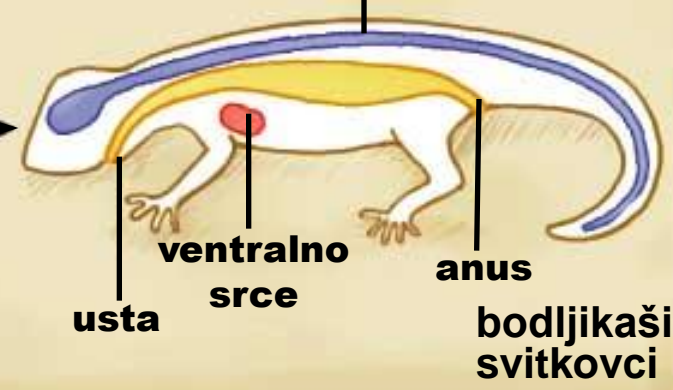

DEUTEROSTOMI

blastopor ili prausta

dorzalno živčevlje

bez diferenciranih tkiva:
parazoa
Porifera

diferencirana tkiva:
eumetazoa

diploblastični
radijalna sim
Cnidaria
Ctenophora

triploblastični
bilateralna sim

Acelomata
Platyhelminthes
Nemertina

Pseudocelomata
protostomi
Bivši Aschelminthes

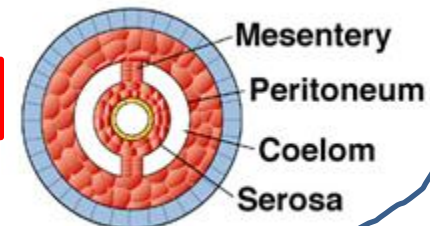
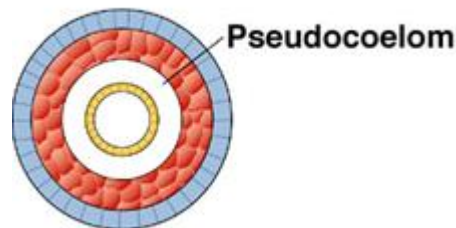
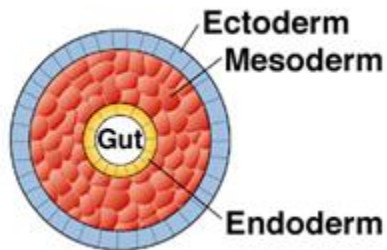
Celomata

protostomi

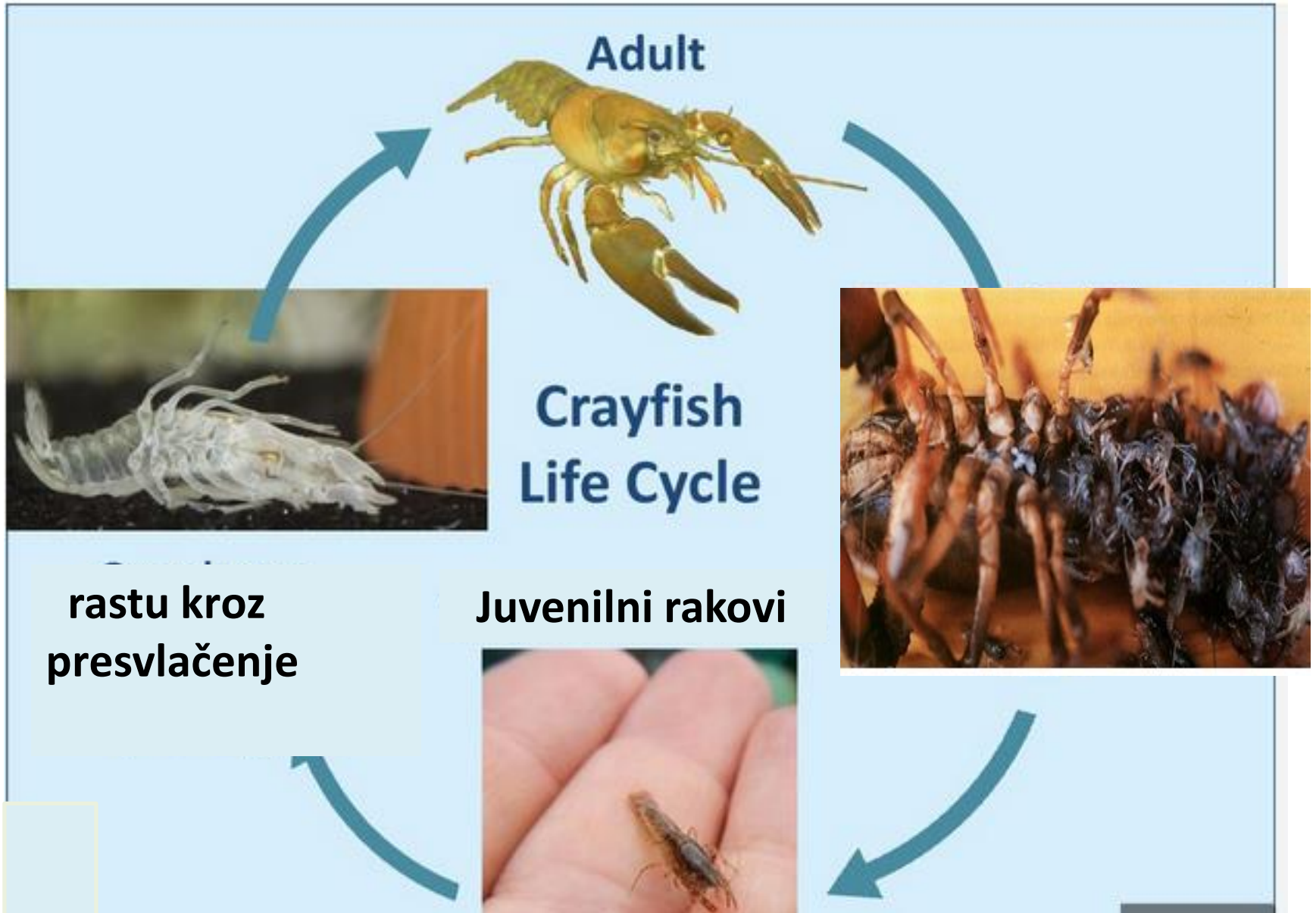
Mollusca
Arthropoda
Annelida
i drugi..

deuterostomi

Echinodermata
Chordata
i drugi....

Juvenilni rakovi – presvlačenje do postizanja spolne zrelosti

Hormonalni sustav

rakovi - 3 vrste struktura vezane s hormonalnom djelatnošću:

Y-organ - na antenalnom ili 2. maksilarnom kolutiću glave, hormon **ekdison** koji potiče presvlačenje

X-organ - unutar očnog drška, hormoni koji sprečavaju presvlačenje i djeluju inhibirajuće na razvoj jajnika

sinusna žlijezda - u očnom dršku (nije žlijezda)

- **sprema i oslobađa hormone iz X-organa**, koji djeluju inhibirajuće na Y-organ (prestane lučiti kad su posebni vanjski uvjeti: temperatura, fotoperiod, prehrambeni status..)

